

Det var en gang et eventyr i photostory

En gang var det bare håndskrift og tegninger som gjaldt for produksjon av sammensatte tekster i norskfaget. Slik er det ikke lenger. Med dagens ferdighetskrav i læreplanen (LK06), kan eventyrenes helter komme til liv gjennom digitale bildefortellinger.

Læreren har med dagens læreplan metodefrihet i undervisningen. Sett i sammenheng med norskfaglige emner, krav om produksjon av sammensatte tekster, og den grunnleggende *digitale* ferdigheten, åpnes mange nye dører. Men det stilles også nye krav! I tillegg til skriveprosess, formulering, rettskriving, sjangerlære etc., skal elevene nå inneha digital kompetanse. Dette innebærer bruk av digitale verktøy og programvare, uttrykke seg i ulike medier med gode holdninger, og skape digitalt sammensatt materiale. Vi skal nå se hvordan

dette påvirker arbeid med eventyrsjangeren gjennom bruk av Photostoryens multimodale uttrykk.

Hva er så Photostory?

Photostory er et digitalt bildefortellingsprogram som er godt egnet i skolen med sin lave brukerterskel. Presentasjonsformen er lineært oppbygd og har en filmlignende bevegelighet. Programmet gir spillrom for kreativitet og læring ved å bruke modalitetene dette mediet forutsetter, som å fortelle gjennom bruk av

stillbilder, skriftlig tekst, musikk, og tale. Dette medfører at elevene må arbeide med den enkelte modalitet, og samtidig ha bevissthet om et helhetlig samspill, for at fortellingen skal nå ut til mottakeren. Musikkfiler ligger tilgjengelig for bruk i Photostory, men skriftlig tekst må produseres, og bilder må lastes ned fra nett, fotograferes, eller tegnes selv. Det er ofte motiverende for elevene å få arbeide med multimodalitet, noe som også gjør skriveprosessen mer interessant.

- Last ned [Photostory 3](#)
- Se video: [Hvordan lage en Photostory](#)
- Se video: [Digitalt sammensatte tekster](#)

Skriveprosessen

Eventyr er fri diktning, sjelden sted og tidfestet, og med en rettferdig moral som gir lønn til de gode og straff til de onde.

Enten elevene skriver egne eventyr, eller [adapterer](#) et som allerede finns, er det viktig at de kjenner reglene for sjangeren. [Folkeeventyrene](#), som i hovedsak ble nedskrevet på 1800-tallet, kan i en førskrivingsfase fungere som gode modelltekster. Gjennom lesing, ved å se filmer og bildefortellinger, vil elevene bli kjent med [sjangertrekkene](#), samt språklige, visuelle, og auditive virkemidler.

➤ Hvordan bygge opp et eventyr?

Eventyret inneholder ofte overnaturlige hendelser, der også dyr kan ha menneskelige egenskaper. Helten må gjerne bekjempe et problem, og magiske tall som 3,7, 9 og 12 går igjen. Da kreves det at elevene utarbeider en [skriveramme](#) eller et [tankekart](#), for å klargjøre hvem karakterene skal være og hvilket problem som skal løses osv. Det kan være utviklende å la to elever [samskrive](#) for å kunne føre dialog, og ta avgjørelser sammen, også i revisjons- og sluttskrivingsfasen. Selv om eventyret tradisjonelt fortelles i 3.person, kan en adaptasjon tillate annen framstilling. Gjennom skriveprosessen trenger kanskje elevene både et manus, og en storyboard. Godt utarbeidede planer over hvordan bilder, skriftlig tekst, tale, musikk, og eventuelt semiotiske tegn som grafikk, geometri, tall osv., kan samspille og gi mening til et helhetlig eventyr, er viktig for resultatet.

Å skrive
sammen er
både nyttig
og gøy!

Kjernefunksjoner og satelitter

Å gjengi et eventyr i sin helhet gjennom Photostory vil kreve alt for mye tid, derfor må

elevene forstå sammenhengen mellom begrepene *kjernefunksjoner* og *satelitter*. Når man adapterer fra eventyr til Photostory er det viktig å beholde viktige kjernefunksjoner som hovedpersoner, store hendelser, og vendepunkt. Satelitter handler om tilpasninger man gjør til det nye mediet, som å legge til eller fjerne mindre viktige personer og hendelser som ikke har avgjørende betydning for tekstuttrykket.

- Se video om oppbygging av : [Sammensatte tekster](#)
- Bilder av maler for [storyboard](#)

Multimodalitetens virkemidler

Elevene må utvikle kunnskap om hvordan modalitetene samhandler i en multimodal tekst for å formidle budskapet.

Som lærer bør en vie tid til bildemediet.

Bilder er et språk i seg selv, og er derfor et sterkt uttrykk i formidling av eventyrets innholdside, følelser, og stemninger. Dette kan både utvide, utdype, og skape viktig samspill med de øvrige modalitetene.

Fargebruk, perspektiv, kontraster, størrelser,

utsnitt, samt lys og komposisjon forsterker kommunikasjonen. Eventyrsjangeren gir mulighet for å la fantasien utfolde seg. Elevene bør få trene på å skape bilder med ulike uttrykk gjennom tegninger og foto. Gjerne skape fotografiske settinger, slik at de får prøve ut effekten av ulike virkemidler. Også bilderedigeringsprogrammer vil være aktuelt i dette arbeidet.

- [3 tips til bedre fotografering](#)
- [Se bilder](#) som utfordrer fantasien

➤ *Hva med skriftlig tekst, musikk og tale?*

Selv om Photostory er et bildemedie, kan også skrift- eller lydmodaliteten ha stor funksjonell tyngde. Det er viktig at opplæringen også inneholder teori, praktisk utforskning, og samtaler om alle modalitetenes virkemidler.

Lydarbeid som musikk, tale og lydeffekter kan forsterke spenningøyeblikk, følelsestilstander, framdrift og forventning. Musikk kan skape rytmikk i eventyrsjangerens gjentakende handlinger. Språk tilpasset mottakeren er viktig, og bevissthet om hvordan fortellerstemmens eller dialogens artikulering kan bygge opp spenningsnivået eller forsterke et uttrykk, vil gi liv til karakterene i eventyret.

- Se videoeksempel på bruk av virkemidler: [Sommerdikt](#)

Læringsverdi

Det hevdes at 80% av de sanseintrykk vi tar til oss kommer gjennom synet. Form og farger er visuelle virkemidler som er viktig når en skal lagre informasjon.

Dette i seg selv gjør sammensatte tekster viktige. En sammenblanding av læringsstiler, som innbefatter både det visuelle, auditive, taktile (berøring) og kinestetiske (bevegelse), sies å være det mest optimale for læring. Gjennom oppgave-kriterier kan læreren ta hensyn til dette ved at elevene f.eks må ut å fotografere, eller skape scener og settinger.

➤ *Hvorfor er Photostory utviklende for norskfaget*

Produksjon av Photostory kan gi læring på mange plan i norskfaget, alt etter kriterieinnhold. Både de grunnleggende ferdighetene, planlegging, strategier, iscenesettelser, og språkopplæring er en del av arbeidet. Også rettskriving, formuleringsevne, og lesing også av [skjermtekster](#) blir utfordret. I tillegg blir digitalt arbeid som fotografering, digital tegning, scanning, lydarbeid, redigering, og bruk av visuelle, auditive og skriftlige virkemidler sentralt. Arbeid med bildefortellinger åpner for utallige kreative norskaktiviteter og digitale problemløsninger. Flere av LK06`s og [IKT sentrets mål](#) kan oppnås gjennom digitale produksjoner. Ikke minst motiverer det for lystbetont lesing og skriving, også der differensierte tilpasninger er nødvendig.

Retningslinjer i det offentlige rom

[Kildebruk](#), opphavsrett og [personvern](#), er også en del av den digitale norskopplæringen. Elevene må henvise til kilder i sitt arbeid, og også vurdere om informasjonen er pålitelig eller foreldet. Samtidig er det nødvendig at elevene er klar over at det ikke er tillatt å benytte seg av alt som er tilgjengelig av bilder, tekst, og lyd. Opphavsretten må respekteres, og andres materiale kan ikke offentliggjøres uten tillatelse. Elevene må få kjennskap til nettsteder der både musikk og bilder er frigitt for bruk.

Kildekritikk

Opphavsrett

personvern

➤ *Hvor strengt er det for bruk av foto?*

Personvern er også en vesentlig faktor. Bilder og opplysninger som kan identifisere personer skal ikke ut i offentlig rom, dersom ikke dette er avtalt med vedkommende direkte.

Snipp, snapp, snute...

Det er vel ingen tvil om at det er mye norskfaglig og digital læring gjennom å produsere eventyr i Photostory. Men det krever både av lærer og elev at norskfaglige emner som eventyrets sjangertrekk, pragmatisk språk, rettskriving, formulering osv. må arbeides med. Det er viktig å arbeide med de ulike stadiene i skriveprosessen, og lære bruk av digitale verktøy, samt modalitetenes virkemidler, og budskapsformidling.

Elevene må også være kjent med regler for publisering på nettsteder og i sosiale medier. At elevenes ulike læringsstiler får være i virksomhet, kan virke både læringsfremmende og motiverende, og om de *ikke* «lever lykkelig alle sine dager», så har de i hvert fall mulighet til å skape fantastiske digitale produksjoner, ... **og så var eventyret ute.**

Kilder:

Anmarkrud & Refsahl, 2010

Giæver, Johannesen & Øgrim (Red.), 2014

Harboe, 2010

Hjelmeland, 1998

Jensen, 2009

Løvland, 2007